

Skrabbhuset

Av Per H. Støen

Skrabbhuset ferdig restaurert

SKRABBHUSET

er ei lita, gammel steinbu som ligger like over skoggrensa på Beitrustteigen ca. 300 m vestover for Kakkeldalsvegen. Terrenget omkring heter Skrabben og slik har da bua fått namnet.

Bua er nok bygd av gjætarguter og jenter med litt hjelp av sine fedre.

Tomta for bua er framifrå godt valgt. Fra der er det utsikt til alle kanter, så gjæterne kunne la buskapen gå på sjølvstyr nokså lenge. Da kunne de bruke tia til leik, steinbryting, muring og vøling av bua.

De laga seg óg en liten badedam vestafor bua. Var det godt vær kunne de ta et bad eller vade litt.

Gjætarjobben var det guter og jenter i alderen 7-14 år som hadde. Det kunne bli omlag 4 veker å gjæte dyra om våren, fra ca. midt i mai til seterflytting. Gjætarjobben var å passe nautskrøtter og småkrøtter så de fant de beste beiter.

På attenhundretalet var år om anna ulven ei plage som de måtte være merksam på. Enkelte dager kunne det være surt og kaldt med både regn og sluddbyger. Da var det godt å ha et lite krypinn med ildsted så en kunne varme seg. Det var nok dette de hadde i tankene de første som gikk i gang og bygde Skrabbhuset.

Vi vet ikke hvem som satte igang med byggingen, men tror at det var gutter fra Beitrusten. Tollef Amundsen f. 1790 og Marit Pedersdatter f. 1784 hadde 4 sønner:

Amund f. 1811

Peder f. 1816

Ole f. 1818

Tollef f. 1830

Neste bruker Tollef hadde også 4 sønner:

Tollef f. 1859

Jon f. 1864

Amund f. 1867

Hans f. 1876

Jeg vil tro at disse 8 har tatt sin tøn med å bygge Skrabbhuset. På nabogården til Beitrusten, Norda-Bekken var det 5 gutter født fra 1850 til 1866 som truleg også var med på bygning og restaurering. Alle disse 5 reiste til Amerika.

Først fra 1912 har vi sikre holdepunkter om Skrabbhuset. Noen rester av oppråtne takåser og never vitnar om at det før var brukt never og torv til tekking. Det var da Haldo Beitrusten f. 1901 og Ole O. Moseng f. 1898 som gjætte. Med hjelp og rettleiing fra sine fedre, Tollef Beitrusten og Ola O. Moseng, gikk de igang med restaurering igjen. Materialer fikk de og gammel takspion fikk de i Beitrusten, som de bar opp på ryggen. Så var det igjen tak på bua for ei stund. Astrid Engvoll fortalte også at hun var med og bar stein (f. 1901).

Så gikk noen år. Vær og vind hadde igjen gjort ende på taket, men nye gjetere hadde vokst til. I 1920 var det brørne Ola f. 1905 og Håkon Beitrusten f. 1907 og Gunnar Moseng f. 1909 som gjætte. Takspion fikk de igjen i Beitrusten, men nå ble materialer og spion kjørt opp på vinterføre med geitebukker.

Ola og Håkon reiste til Kanada. Håkon fikk en ublid skjebne og ble sjuk og døde for noen år siden. Ola har vært mange turer hjemme i Norge igjen. Tidlig om morgenen andre dagen han er her i heimbygda, går han en tur til Skrabbhuset. For to år sida var han her i heimlandet og fikk da sjå Skrabbhuset i nyrestaurert stand.

Namnet hans står i gjesteboka.

Da taket enda en gang var rotne og blåst ned, gikk det mot den tida det var slutt med å gjæte

buskapan. Skrabbhuset lå da som ei steinrøys i mange tiår. Interessen for å sette istand bua var nok til stede i grenda, men det var få som hadde tid til å være med. Hausten 1980 ble de første steiner lagt på plass igjen.

Da jeg klaget min nød til konservator Per Hvamstad i 1981, tok han med seg 3 karer (museumsarbeidere) fra Tynset. Vi kom da godt i

gang på to dager. Måtte ta nesten helt ned veggen vestover. Så braut og bar vi stein og fikk murt opp veggene litt høgre enn de var før.

På ettersommeren 1982 tømret Ingvald Dahlen og Dag Bekken røster og åsen. Baka tømmer og taktro ble gitt av Gunnar Plassen, åser av Magne Engvoll.

Arbeidsgjengen klar til innsats, f.v. Per H. Støen, Erling B. Semmingsen, Asbjørn Aas Petershagen og Kjell Olav Strømhoved

Hausten 1982 blev det dugnad flere helger på rad. De fleste som ble spurt hadde nå tid til å være med. Bilder viser en del av de som var med. Og arbeidsinnsatsen var på topp.

Jeg takker alle som har vært med så Skrabbhuset ble satt istand igjen. Og det må stå som et

kulturminne over gjætargutene og jentene som hadde både gode og mindre gode dager i «gjæltmorken».

De kontante utgiftene er betalt av kulturstyret pluss penger som var igjen av tilskudd fra Hedmark fylke i «Arkitekturvernåret 1975».

Taktekkinga er i gang

Foto: Per H. Støen